

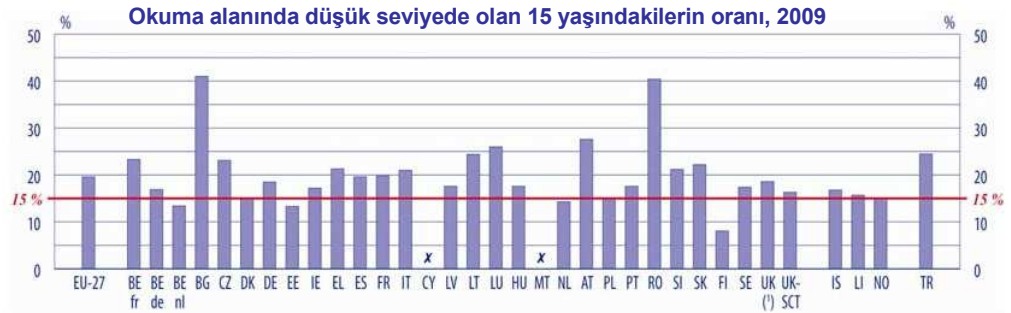

Avrupa'da Okuma Öğretimi: Bağlam, Politika ve Uygulamalar

Avrupa'da ilk kez yapılan bu çalışma, okuma-yazmanın kapsamlı bir portresini sunar ve 3-15 yaşındakiler için okuma becerilerinin kazandırılmasını etkileyen en önemli faktörlerden bazılarını tanımlar. Dört ana konuya odaklanır: öğretim yaklaşımları, okuma güçlüğü, öğretmen eğitimi ve okul dışında okuma desteği. Bu konuları akademik araştırma, en son yapılan uluslararası çalışmaların sonuçları ve ulusal politikalar, programlar ve en iyi uygulamaların, derinlemesine incelemesi ışığında ele alınır. Bu çalışma Eurydice ağı tarafından Komisyon için oluşturulmuştur ve 31 ülkeyi (tüm AB Üye Devletleri, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve Türkiye) kapsamaktadır.

Bu çalışma, çoğu Avrupa ülkesinde okuma-yazmayı teşvik etmek için uygun politikalar olmasına rağmen, erkekler, dezavantajlı ailelerin çocukları ve göçmen çocuklar gibi risk altındaki grupların okuma zorluklarını yeteri kadar odaklanılmadığını ortaya koymaktadır. Raporda ayrıca, sadece birkaç ülkede okullarda öğretmenler ve öğrencileri desteklemek için okuma uzmanı olduğunu belirtilmektedir.

2009 yılında, Avrupa Birliği'nde her 15 yaşındakinden birinde okuma güçlüğü vardır. Bu nedenle, AB ülkeleri 2020 yılına kadar okuma seviyesi düşük olanların oranını %15'ten daha aşağıya çekmek için anlaşmaya varmışlardır. Sadece Belçika (Flaman Topluluğu), Danimarka, Estonya, Polonya, Finlandiya ve Norveç'te düşük başarı sayısı %15 veya daha azdır.

Kaynak: OECD, PISA 2009 veritabanı

Eurydice nedir?

Eurydice Ağı Avrupa eğitim sistemleri ve politikaları hakkında araştırma yapar ve bilgi sağlar. 2011 itibarıyla, AB Yaşamboyu Öğrenme programına katılan 33 ülkede (AB Üye Ülkeleri, EFTA ülkeleri, Hırvatistan ve Türkiye) 37 ulusal birimi vardır ve yayınları ve veritabanlarını oluşturan Brüksel'deki AB Eğitim, İşitsel-Görsel ve Kültür Ajansı tarafından koordine edilir ve yönetilir.

ÇOĞU AVRUPA ÜLKESİNİN OKUMA ÖĞRETİMİ POLİTİKALARI

Politika yapıcılar okuma becerilerinin desteklenmesine ilişkin son araştırmaların bulgularına kayıtsız kalmamıştır. Son yıllarda, ulusal yönerge ve en iyi pedagojik uygulamaların geliştirilmesi için çaba göstermişlerdir. Avrupa ülkeleri okul öncesinde okumayı öğrenme, okuma materyallerinin çeşitlenmesi ve öğrencilerin okuma motivasyonunu artırmaya odaklanmaktadır.

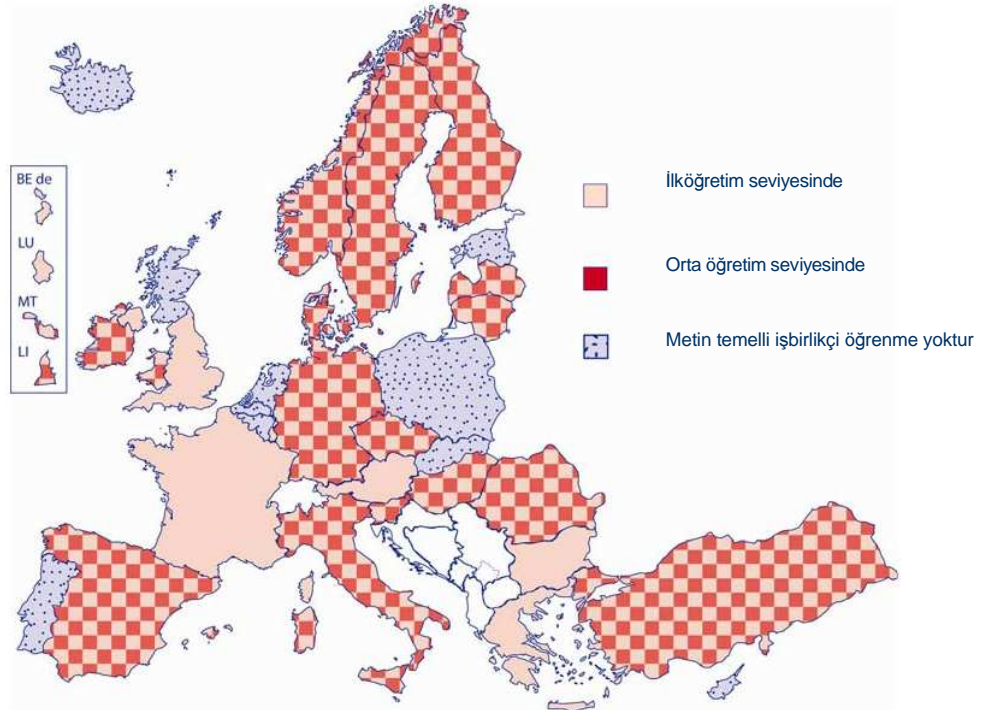
Ancak, herkes için uygun tek bir yöntem yoktur. Araştırmalar çıkarım yapmak (örn. okuduklarıyla ilgili varsayımlarda bulunmak) ya da anlamayı izlemek (örn. metnin bölümlerini yeniden yazma

veya net olmayan bölümleri yeniden okuma) gibi çeşitli okuma stratejilerinin uygulanmasını desteklemektedir.

Öğrencilerin okuma yapıp aynı metni tartıştıkları metne dayalı işbirlikçi öğrenme, okuduğunu anlamayı geliştirip zayıf okuyuculara fayda sağlayabilir. Çoğu ülke okuduğunu anlamayı ilgili hedefler belirlese de, ulusal yönergelerde özellikle de ortaöğretim seviyesinde çeşitli stratejiler yer almaz.

Genel anlamda iyi ulusal yönergeler mevcuttur ve sıra öğretmenlerin uygulamalarıdır.

İlk ve ortaöğretim seviyesinde ulusal yönergelerde metin temelli işbirlikçi öğrenme, 2009/10

Kaynak: Eurydice.

İlköğretimdeki son gelişmeler

Tüm Avrupa merkezi müfredatları okul öncesinde okuryazarlık becerileriyle ilgili içerik veya öğrenme çıktıları içerir. Başlangıç okuma becerilerine odaklanma dört Avrupa ülkesindeki son reformlarda görülmektedir:

- **Danimarka'da** 2009'da, 'Dil ve ifade biçimi' müfredatta zorunlu bir tematik konu olmuştur;
- **İtalya'da** 2007 okul öncesi eğitim ve ilköğretimin ilk döngüsüne ait yönergede okuma uygulamalarına dikkat çekilmiştir;
- **Avusturya'da** Eylül 2010'dan itibaren anaokulun son yılı zorunludur. Bu yıl boyunca bütün öğrenciler daha sonar ilköğretimde kendilerine yardımcı olacak bir dizi okul öncesi okuma etkinliğine katılırlar;
- **Portekiz'de** yasal özelliği bulunmayan iki belge ('Yazılı dilin keşfi' ve 'Dil ve iletişim') 2008 yılında öğretmenlerin okul öncesi eğitim müfredat yönergesini uygulamalarına yardımcı olmak için yayınlanmıştır.

Tüm ilk ve ortaöğretim müfredatları öğrencilerin okumaya ilgisi ve okumaktan keyif almalarının önemini vurgular. Bu hedefe ulaşmak için çeşitli yollar vardır: metin temelli işbirlikçi öğrenme, çeşitli okuma materyalleri sunma, öğrencilerin isteğini okumalarını sağlama, ve kitapların değerli olduğu yerleri ziyaret etmek, literatürde ve Avrupa müfredatlarıncı sunulan önemli yöntemlerden bazılarıdır.

Öğrenciler aynı metinleri okuduktan sonra yorum ve çıkarımlar yaparak tartışmalara katılabilirler. **İrlanda müfredatı**, örneğin, öğrencilerin başkalarına kitap tavsiye etmesi ve başkalarından tavsiye alması gerektiğini belirtir. **Finlandiya ve İsveç'te**, öğretmenlerin öğrencileri erken yaşlardan itibaren edebi metinler ve belli edebiyat özelliklerini tartışmaya dahil etmesi önerilir.

ÇOK AZ ÜLKEDE ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERE DESTEK OLACAK OKUMA UZMANI VARDIR

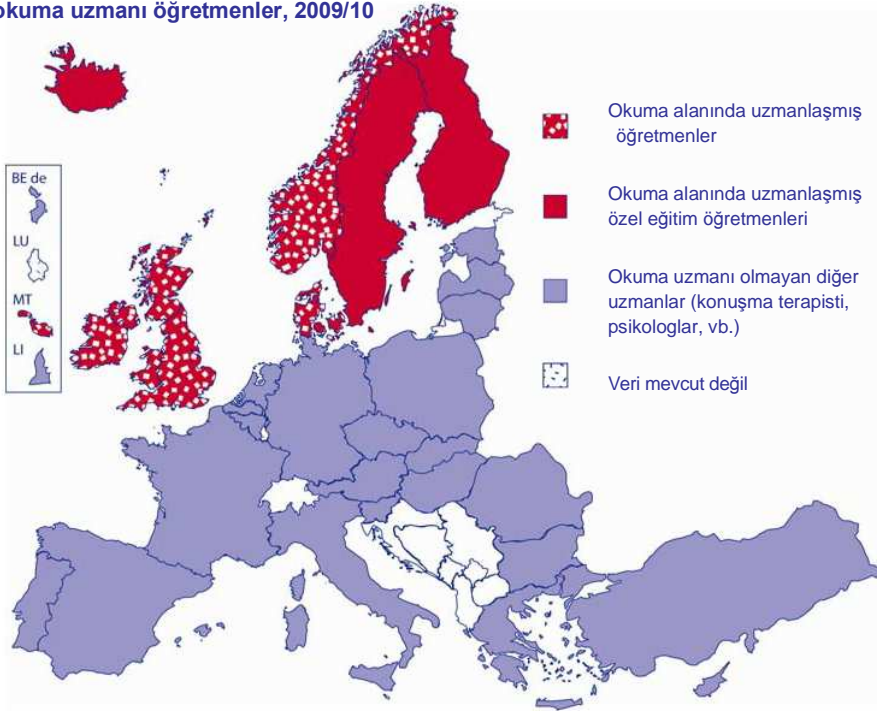
Eğer sorunlar tanımlanır ve olabildiğince erken müdahale edilip okuma materyalleri adapte edilir, öğretmenlere mesleki gelişim sağlanırsa okuma zorluklarıyla etkili bir biçimde mücadele edilebilir.

Bireysel ya da küçük gruplara yönelik yoğun ve hedefe uygun eğitim okuma zorluklarıyla mücadelede etkili olabilir.

Ancak, bu alanda uzmanlaşan öğretmen ve öğretmenleri destekleyecek okuma uzmanı çok azdır, olan mevcut ülkeler ise İrlanda, Malta, Birleşik Krallık ve beş Nordik ülkedir.

Ek destek için prosedürlerin uzun olması okuma güçlüğü çeken öğrencilere erken ve etkili müdahalede engel olabilir.

İlköğretimde okuma güçlüğü çeken öğrencilere yardım etmede öğretmenlere destek olacak okuma uzmanı öğretmenler, 2009/10

Kaynak: Eurydice.

Okuma uzmanları mevcut oldukları ülkelerde değerlendirme, çocuklar için ek destek öğretmen ve ailelere uygun yöntem ve materyaller tavsiye etme gibi faaliyetlerde bulunurlar.

- **Birleşik Krallık'ta (İngiltere)** erken okuryazarlık müdahalesi olan 'Okuma Telifisi' çerçevesinde hareket eden uzman öğretmenler, çocukların okuma zorluklarını değerlendirmek ve akranlarının seviyesini yakalayabilmeleri için kişiye özgü yoğun müdahalelerde bulunmak üzere eğitilmişlerdir;
- **İrlanda'da** Avustralya'da ortaya çıkmış ama şimdi dünya çapında kullanılan araştırma temelli okuryazarlık kaynağı olan 'İlk Adımlar' eğitimi alan öğretmenlere öğrencilerin okuma, yazma, yazım ve sözel becerilerini izleyip değerlendirmek için araçlar sunulmuştur;
- **Finlandiya'da** zorunlu programın bir parçası olarak okuma zorluklarına yönelik eğitim alan eğitim elemanları özel ihtiyaçlarla da ilgilenirler. Sınıf öğretmenlerine çeşitli biçimlerde yardımcı olurlar: öğrencilerin okuma becerilerini tanımlama; bireyselleştirilmiş aktivite ve zaman kullanımı biçiminde öğrenme desteği sağlama; rehberlik ve danışmanlık sağlamak; esnek gruplar, eş zamanlı eğitim gibi esnek düzenlemeler yapmak.

DESTEK RİSK ALTINDAKİ GRUPLARA SAĞLANMALI

Toplumda okuma desteği genelde ulusal politikalar ve girişimlerle sağlanmaktadır. Ancak bu girişimler genel kitlelere yöneliktir ve erkekler, sosyo ekonomik olarak

dezavantajlı olanlar veya ana dilinden eğitim farklı dilde eğitim alanların okuma zorluklarını kapsamaz. Ayrıca, bu girişimlerde kullanılan materyaller olabildiğince çeşitli olmalı ve multimedya içermelidir.

Belli gruplara yönelik eylemler

Ülkeler

Belçika Almanca Konuşan Topluluğu (Multikulturelles Deutschatelier), **Kıbrıs** ('Okuryazarlığın Desteklenmesi') ve **Finlandiya'daki** ('Yetişkin Göçmenler için Okuma Eğitimi') ev sahibi ülkenin dilini öğrenen çocuk ve yetişkinlerin ihtiyaçlarına odaklanır. Diğer programlar düşük sosyo ekonomik düzeyi olan aileleri hedefler, örneğin **Fransa'da** (Association de la Fondation Étudiante pour la Ville) gönüllü öğrenciler sosyal olarak dezavantajlı ailelerin okuma, yazma ve öğrenme kültürü geliştirmelerine destek sağlar. **Slovenya'da** ('Bilgi ve keyif için okuma'), benzer bir programda profesyonel denetçiler az eğitimli ebeveynlere ve çocuklarına okuryazarlık konusunda yardımcı olurlar. **Türkiye'de** yoksul ve düşük okul eğitim erişimi olan kız ve kadınlara yönelik cinsiyete dayalı bir okuryazarlık eğitimi söz konusudur. **Birleşik Krallık'ta (İngiltere)** okuma desteği 'Başarı için Oynamak' gibi popüler faaliyetlerle sağlanmaktadır ve **İskoçya'da** 'SPL (İskoçya Premier Ligi) Okuma Yıldızları' okuryazarlık desteğine ihtiyacı olan aileleri olumlu ve dostça bir ortamda sporun gücünü kullanarak motive etmeye çalışır.

DAHA İYİ OKUMA BECERİLERİ İÇİN ÖĞRETMEN EĞİTİMİ ŞARTTIR

Okuma öğretiminde temel konulardan birisi de öğretmenlerin okuma zorluklarıyla ilgili araştırma temelli bir tutum sergilemeleridir.

Bu yüzden, öğretmenler eğitim araştırması ve yöntemlerine ilişkin sağlam temeller atacakları eğitimler almalıdır. Özellikle de teori ile deneyimi birleştirmek etkili okuma güçlüklerinin sadece dezavantajlı ailelerden dolayı olduğu gibi okuma öğretimi ile ilgili daha önceden varolan inançları yeniden yapılandırmada çok etkilidir.

Sürekli mesleki gelişim (CPD) öğretmenlerin araştırma odaklı eğitimi benimsemeleri ve refleksif uygulamalar yapmalarında önemli rol oynar. Ancak, araştırma yapmak ve ağ oluşturmak gibi uzun soluklu ve sürekli mesleki gelişim biçimlerinden daha çok kısa süreli bir kerelik seminer ya da dersler tercih edilmektedir. CPD'ye katılım için ülkelerin aldıkları önlemler katılım oranlarını değiştirebilir.

*
* *

Çalışmanın tamamı

Avrupa'da Okuma Öğretimi: Bağlam, Politika ve Uygulamalar

Eurydice websitesinde İngilizce, Fransızca ve Almanca olarak mevcuttur:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_studies_en.php

İstek üzerine raporun basılı kopyasına erişilebilir

eacea-eurydice@ec.europa.eu

Tüm Eurydice yayınlarına ücretsiz olarak erişilebilir

<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>